

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 29 januari 2003

Ö 4380-01

KLAGANDE

1. TV4 Aktiebolag, 556242-7152, Tegeluddsvägen 3, 115 79 STOCKHOLM

2. TV Spartacus Kommanditbolag, 969619-0637, Positionen 167,
115 74 STOCKHOLM

Ombud för 1 och 2: advokaten S. W.

MOTPART

Bröderna Lindströms Förlags Aktiebolag, 556103-1344, 112 85 STOCKHOLM

Ombud: advokaten J. L.

SAKEN

Avvisande av talan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 2, beslut den 5 november 2001 i mål Ö 8446-00

Hovrättens beslut

se Bilaga

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet i fråga om klagandenas yrkande om skadestånd såvitt detta grundas på att Bröderna Lindströms Förlags AB använt ”Tre Kronor” i nr 13/96 av tidningen OKEJ och i samma tidning bilder av skådespelare ur TV-serien Tre Kronor. Med upphävande av hovrättens beslut i övrigt undanröjer Högsta domstolen tingsrättens beslut såvitt gäller sändningen i radio-kanalen NRJ och i fråga om rättegångskostnader samt visar målet i dessa delar åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

Det ankommer på tingsrätten att pröva frågan om rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen i samband med målet efter dess återupptagande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

TV4 Aktiebolag och TV Spartacus Kommanditbolag har yrkat att Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut och återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Bröderna Lindströms Förlags Aktiebolag har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

De grundläggande bestämmelserna om tryckfriheten finns i 1 kap. 1 § tryckfri-

hetsförordningen (TF). Den närmare omfattningen av tryckfriheten följer av bestämmelserna i övrigt i detta kapitel. Missbruk av tryckfriheten kan föranleda ersättningsskyldighet, men endast om den skrift som anspråket avser innefattar tryckfrihetsbrott (11 kap. 1 § TF). Endast sådana mål som avses i 12 kap. 1 § andra stycket TF hänförs till tryckfrihetsmål. Det föreliggande målet rör inte en talan som skall handläggas som ett sådant mål.

Gränsdragningen mellan de fall som skyddas av tryckfriheten i TF och dem som inte ryms inom TF:s tillämpningsområde är inte helt klar. Av 1 kap. 8 § TF följer dock att vanlig lag gäller i fråga om den rätt som tillkommer upphovsman till litterärt eller konstnärligt verk eller framställare av fotografisk bild, upphovsrätten närstående rättigheter och förbud mot att återge litterärt eller konstnärligt verk på ett sätt som kränker den andliga odlingens intressen. Vidare anses det att en framställning som har ett kommersiellt syfte och som samtidigt har rent kommersiella förhållanden till föremål inte har skydd av TF (jfr bl.a. NJA 1999 s. 749 och där gjorda hänvisningar till uttalanden av Lagrådet och Lagutskottet).

Det yttrandefrihetsrättsliga skyddet enligt yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) är i här aktuella hänseenden uppbyggt på i princip motsvarande sätt som det tryckfrihetsrättsliga.

Vad gäller tvisten i det föreliggande målet kan först konstateras att den rätt som klagandena hävdar till ”Tre Kronor” såsom ett kännetecken inte utgör någon sådan rätt som avses i 1 kap. 8 § TF. Klagandena kan således inte på denna grund hävda att användningen av ”Tre Kronor” saknar tryckfrihetsrättsligt skydd.

Den av klagandena påtalade användningen i nr 13/96 av tidningen OKEJ av ”Tre Kronor” och av bilderna på skådespelare i TV-serien med samma namn är, som hovrätten funnit, inte av utpräglat kommersiell natur. Åtgärderna omfattas därför av TF:s skydd. Detta utgör inte något skäl för avvisning (jfr t.ex. NJA 2002 s. 314) men innebär att den i målet förda skadeståndstalan i denna del inte mot 1 kap. 3 § TF lagligen kan bifallas.

Lindströms användning av orden Tre Kronor under en sändning i radiokanalen NRJ däremot har uppenbart ingått som ett led i marknadsföringen av det nyssnämnda numret av tidningen och därigenom haft ett utpräglat kommersiellt syfte. Något skydd i YGL för denna användning har inte förelegat. Domstolarna borde därför ha prövat klagandenas yrkande om skadestånd i sak såvitt detta grundade sig på reklamslaget.

I allmänhet gäller att, om ett avvisningsbeslut överklagas och den högre rätten finner att målet skulle ha prövats i sak, avvisningsbeslutet skall undanröjas och målet visas åter till den lägre rätten. Den ogillande dom som i förevarande fall bort meddelas skulle emellertid ha grundats på samma prövning som den som har legat till grund för domstolarnas avvisningsbeslut. Varken sakligt sett eller i rättskraftshänseende finns det i denna situation någon skillnad mellan ett avvisningsbeslut och en ogillande dom; såväl det ena som det andra avgörandet innebär, om det blir bestående, att det blir rättskraftigt fastslaget att Lindströms åttnjuter skydd enligt TF mot skadeståndsansvar grundat på den aktuella publiceringen i tidningen OKEJ. Mot denna bakgrund saknas anledning att visa målet åter för ny prövning i fråga om denna publicering, utan överklagandet bör i

denna del lämnas utan bifall. Målet i övrigt bör däremot visas åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Thorsson, Pripp (referent),
Lundius och Dahllöf
Föredragande revisionssekreterare: Söderlind